

Bernards Lievegoeds

Ilze Rašera

Dziednieciskās pedagoģijas garīgie avoti

(Bernard Lievegoed, Ilse Rascher

Geistquellen der Heilpädagogik)

Izdevusi dziedinošās pedagoģijas
un sociālās terapijas konference
Garazinātnes Brīvās augstskolas
Medicīniskajā sekcijā Gēteanumā

Verlag am Goetheanum

© Copyright 1976 / 1978 / 1994

ISBN 3-7235-0718-2

Saturs

Johannes Denger priekšvārds 2

Bernard Lievegoed

Dziednieciski pedagoģiskās kustības garīgā straume

- Dziednieciskā pedagoģija - "trīsstraumju zeme" 3

- Erceņģeļu darbība 9

Piezīmes 15

Ilse Rascher

Par dziednieciskā pedagoga iekšējo ceļu 16

Piezīmes

Priekšvārds

Tā var būt pieticība, ka modernais dziedinošais pedagogs meklē jaunu apzīmējumu savai profesijai - piemēram, sociālais pedagogs - un ar to grib izteikt, ka viņa darbība tomēr tikai retos gadījumos noved pie izdziedināšanas. Katra dziedinoši pedagoģiskā iedarbība vispirms sākas ar kāda bērna ar aizturi uztveršanu un tādām-būt akceptēšanu. Palikt pie tā stāvam un vairāk vai mazāk šo stāvokli "pārvaldīt" sabiedrībai pieņemami noteikti būtu smaga neizdarība. Dziedinošais pedagogs strādās ar *topošo cilvēku*, viņš būtiskajā saskarsmē ar bērnu izvirza attīstības mērķi: ceļā uz šo mērķi viņš kļūst par likteņa pavadoni. Likteņa ceļš var būt dziedināšana.

Bet kur lai modernais laikabiedrs ņem drosmi un spējas terapeitiskai rīcībai pēc intuīcijas? Kā mums attīstīt dziedinātgribu?

Abi šajā grāmatiņā apkopotie raksti dod svarīgas norādes. Ilze Rašera apraksta tikumus, kādus vajadzētu attīstīt dziedinošajam pedagogam savai darbībai. Uzmeklēt antropozofiju kā garīgo avotu, pašam iet iekšējo ceļu ir priekšnosacījums tam, lai varētu kļūt te par ceļabiedru.

Bernards Lievegoeds iekļauj šīs ikdienas pūles lielā garazinātniskā kopsakarībā. Antropozofisko dziedinošo pedagoģiju viņš apzīmē kā trīsstraumju zemi: mihaeliskā izziņa stāv pretī rafaēliskajai rīcībai; tam vidū stāv jaunas kopības veidošanas uzdevums. Divkārsā tēlā, Kristus kā pasaules tiesnesis un Kristus kā cilvēku brālis, mums ir lielā priekšzīme mistēriju dziedinošās pedagoģijas diagnosticējošajam un terapeitiskajam žestam, impulsējot dziedinātgribu.

Šis jaunizdevums veido būtisku papildinājumu sērijai "70 gadi antropozofiskajai dziedinošajai pedagoģijai. 1994" Abi autori jau ir pārkāpuši sliekšnim uz garīgo pasauli un šodien darbojas tajā garīgo avotu jomā, uz kuru viņi gribēja mums norādīt dzīves laikā.

Johannes Denger

Bernards Lievegoeds

Dziednieciski pedagoģiskās kustības garīgā straume¹

Dziednieciskā pedagoģija - "trīsstraumju zeme"

Tas nav viegls uzdevums, kaut ko pateikt par dziednieciskās pedagoģijas kustības garīgo straumi. Kad tas man tika uzdots, es teicu: excusez du peu. Bet kad es turpināju par to pārdomāt, tad atklāju, ka dziednieciskā pedagoģija īstenībā ir trīsstraumju zeme, ka dziednieciskajā pedagoģijā apvienojas trīs lielas garīgās straumes. No vienas puses ir dziednieciskās pedagoģijas kā garīgās izziņas straume, otrkārt dziednieciskā pedagoģija kā cilvēku kopdzīves vingrinājums, un treškārt dziednieciskā pedagoģija kā rīkošanās māksla - tā ir svarīga garīgā straume, kas ved pie rīkošanās mākslas. Šajā nodaļā apskatīsim šos trīs aspektus, bet nākamajā garīgās būtnes, kuras aiz tiem stāv.

Ja es sāku ar dziedniecisko pedagoģiju kā garazinātne, tad ir jāsaka, ka neantropozofiskā garazinātne, parastā zinātne pirms piecdesmit gadiem gandrīz ir pagājusi garām dziedinošajai pedagoģijai. 1924. gadā praktiski nebija nevienas speciālas zinātnes, kas nodarbotos ar dziedniecisko pedagoģiju. Tas ir milzīgi izmainījies. Šodien ir ierīkota liela zinātniska celtnie. Neuroloģijas un bioķīmijas zināšanas ir kļuvušas lielas, un ja piedalās zinātniskos kongresos par mūsdienu dziednieciski pedagoģiskajām atziņām, tad uzduras neticami milzīgām zināšanām, bet vienlaikus arī bezspēcībai pārveidot šīs zināšanas dziednieciski pedagoģiskajā metodikā; milzīgas faktu zināšanas - un maz no tām sekojošu rīcības zināšanu.

Ja mēs tagad redzam, kā mums ir gājies ar dziedniecisko pedagoģiju kā garīgo izziņu, tad ir jāsaka, ka tas, ko Rūdolfš Šteiners 1924. gadā savas dzīves beigās, savas darbības pēdējos mēnešos, vēl ir inaugurējis kā dziedinošās pedagoģijas kursu² un līdz ar to kā dziedinošo pedagoģiju, kopš tā laika mūsu lokā ir ticis izstrādāts daudz tālāk. Mums jau kopš piecdesmito gadu sākuma ir mūsu divgadīgie kursi, kuros mēs esam strādājuši par divpadsmit maņām, par septiņiem dzīvības procesiem, par kustību un tagad par to, kas ir mācīšanās dziedinošajā pedagoģijā. Var pamanīt, kā caur tiem daudzajiem simtiem cilvēku, kas ar to ir strādājuši, ir radušās garīgas zināšanas.

Bet īstenai garīgais fons, pamats dziedinošās pedagoģijas kustībai pamatojas Garazinātnes augstskolas Medicīniskajā sekcijā. Un šī Garazinātnes augstskola ir Mihaela skola. Mihaela laika gars prasa šo garīgo izziņu - Mihaels, kurā, kā saka Rūdolfš Šteiners, nav nekā materiālistiska, nekā luciferiska, kurš savu skatu ir vērsis uz tīru garīgā cilvēka izziņu. Un visai antropozofijai ir nepieciešams izstrādāt šīs dziedinošās pedagoģijas garīgās atziņas. Tas ir dziedinošās pedagoģijas uzdevums - visu šo garīgo izziņu izstrādāt imaginācijās; tās ir jānoved līdz imaginācijai, ja grib, lai tas būtu auglīgi dziedinošajai pedagoģijai. Un no šīs imaginatīvās cilvēka-pasaules izziņas 1924. gadā ir radies dziedinošās pedagoģijas kurss. Tā ir jaunās Mihaela skolas gudrība, cēlusies no Mihaela mistērijām. Tas ir šī dziedinoši pedagoģiskā izziņas ceļa garīgais fons.

Dziedinošās pedagoģijas kurss runā par cilvēka tapšanu, par ēterisko ķermeni attiecībā pret astrālo ķermeni. Bet par svarīgāko tajā kļūst viedoklis par Es-inkarnēšanos, Es-atklāsmi, kas ir atkarīga no apvalkiem. Īstenībā tur dziedinošā pedagoģija ķeras pie lietām, kur Es-inkarnācija ir atkarīga no apvalkiem un apvalku konstelācijām, kas ir

veidots no iepriekšējo inkarnāciju spēkiem. Un tā var teikt, ka mihaeliskā garīgā izziņa vienmēr ir attīstības izziņa.

Dziedinošajā pedagoģijā mums ir jāvar visplašākajā nozīmē uzlūkot makroattīstību - attīstību, splezinātnes kosmogoniju, kura sākas pie Saturna, pie Throne upura, un beidzas ar Venēru-Vulkānu, kad šīs varenās hierarhiju-dievu drāmas uzdevums būs beidzies. Jo visas šīs drāmas mērķis ir jaunas hierarhijas radīšana, tā būs hierarhija, kurai kosmosā ir jāpārstāv brīvības spēks; ir jārodas brīvības hierarhijai. Bet brīvība vienlaikus nozīmē izvēles brīvību un nozīmē attiecībā pret pretiniekiem to, kas ir arī normālajā attīstībā - bez pretestības, bez maldiem nekādas brīvības vispār nevarētu būt. Tas ir lielais dziedinošās pedagoģijas uzdevums - šī attīstības ceļa uz brīvību laikā vienmēr atkal dziedināt maldus, novirzīšanos. Dziedinošā pedagoģija ir lielā brīvības ceļa, kurš mums nes slimības un nāvi, upura dziedināšana. Tieši dziedinošajā pedagoģijā mums ir jāizzina slimību kā attīstības pakāpes. Mēs zinām bērnus, kuri attīstās pārāk ātri, un tādus, kuri attīstās pārāk lēni; mēs zinām bērnus, kuri iesāk, bet tad atkal atkāpjas no šīs pasaules, un tādus, kuri iegāžas inkarnācijā un tad pilnīgi iestrēgst apvalkos, un vairs nespēj kā Es kļūt brīvi cilvēki.

Ja mēs apskatām antropozofisko garīgo izziņu, kas ir nepieciešama dziedinošajai pedagoģijai, tad tur īpaši nozīmīgas ir trīs jomas. Pirmā ir vispārējā antropozofija, tad medicīniskās atziņas un noslēgumā arī pedagoģiskās atziņas. Tās ir trīs jomas, kuras dziedinošajam pedagogam ir jāapceļo.

No vispārēji-antropozofiskajām atziņām ir svarīga, kā es jau teicu, visa kosmogonija no Saturna, Saules, Mēness, Zemes attīstības līdz nākotnei. Un Zemes attīstībā pavisam īpaši svarīga ir pāreja no Zemes attīstības pirmās puses, kura tiek saukta par Marsa attīstību, uz otru Zemes attīstības pusi, kas tiek saukta par Merkura attīstību. Tā ir pāreja no Gudrības kosmosa uz Mīlestības kosmosu. Gudrība ir sablīvējusies pasaules radīšanā. Radusies pasaule, mūsu pašu apvalki ir sabiezējusi gudrība.

Šajā gudrības pasaulē ir ticis iemests iekšā Es; cilvēka-Esam tagad ir jāpamostas gara kopībai; tam garīgās kopībās, pašgara-kopībās ir jāizmēģina mīlestības spēks. Un starp Marsa pasauli, veco pasauli, kur radīšana nonāk līdz kristalizācijai, sablīvējas, un šo pasauli, kurā Es tagad var iet tālāk savu attīstības ceļu - pa vidu stāv Kristus-mistērija.

Cilvēka attīstība dziedinošajā pedagoģijā ir saistīta ar nokāpšanu šajā gudrības apvalku dabā, ar dzīvi, kas norisinās starp dzimšanu un nāvi, un to, kas tad pāriet tālāk uz nākošajām inkarnācijām. Un tur tas ir tā, ka var izjust Rūdolfā Šteintera vārdus: cilvēka dvēsele ir pasaules attīstības skatuve, tā ir vieta, kur norisinās pasaules attīstība. Un dziedinošajā pedagoģijā runa ir par to, lai mēs glābtu šo cilvēka dvēseli, šo vienreizējo cilvēka dvēseli, jo tā ir nonākusi briesmās mūsu laikā.

Cilvēciskie apvalki ir radušies ilgā, ilgā dievu radīšanas ceļā; cilvēka Es kā garīgs veidojums ir nemirstīgs un iet no dzīves uz dzīvi, un nevar tikt iznīcināts. Bet cilvēka dvēsele var, tā sacīt, tikt aizkavēta atplaukt.

Es dziedinošo pedagogu lokā jau bieži esmu teicis: ja, piemēram, kāds bērns agri nomirst un īsi pēc tam atkal iesāk jaunu inkarnāciju, tad varbūt varētu atpazīt Es. Bet iepriekšējās inkarnācijas dvēsele, tās vairs nav, jo tā ir unikāla kopspele no tā, kas ir nācis no iepriekšējās dzīves, no Es dzīves un no tā, ko ķermeņa spēkiem piedāvā iedzimtības spēki. Un šī kombinācija, šī kopdarbība ir absolūti vienreizēja.

Šajā vienreizībā plūst Kristus-spēks, kas tieši cilvēka dvēselei padara iespējamu attīstību, kas Es-am dod iespēju gūt pieredzi un šo pieredzi atkal pārveidot iespējās nākamajai dzīvei.

Medicīniskās atziņas, kuras ir nepieciešamas, ir daudzveidīgas. Jau pirms Ziemsvētku konferences pastāvēja izplatīta antropozofā medicīniskā zinātne; slimību izziņu, slimību tendences trīs- un četrdaļīgajā cilvēkā Rūdolfs Šteiners jau bija izstrādājis daudzās lekcijās. Tas sniedzās līdz pat visdiferencētākajām orgānu un slimību ainām. Viņš terapijā attīstīja domāšanu, kur spirituāla dabas izziņa strādā ar minerāliem, augiem un dzīvniekiem. Jau bija attīstījusies mākslas terapija: dziedinošā eiritmija, dziedinošā gleznošana, dziedinošā vingrošana, dziedinošā masāža, vannu terapija. Arī ārsta un pacienta saskarsmes nozīme dzīves vadīšanā, cilvēka biogrāfijā jau bija izstrādāta.

Bet pēc Ziemsvētku konferences šī garīgi medicīniskā strāva saņem jaunu impulsu, jo tur rodas jaunās medicīniskās mistērijas; rodas jautājums ne tikai par ārsta zināšanām un rīkošanos, bet arī jautājums: kā es, būdams jauns cilvēks, varu kļūt par labu ārstu? Kā man attīstīt drosmi dziedināt, tā lai es varētu rīkoties inspiratīvi-intuitīvi? Jā, kā man kļūt par Rafaela kalpotāju un gūt drosmi dziedināt, drosmi dziedināt fiziskas un dvēseliskas slimības kultūrā un cilvēcē? Medicīnisko mistēriju rafaeliskais aspekts tika pamatots Mihaela skolā, kura radās pēc Ziemsvētku konferences. Pie Rafaela mēs vēl atgriezīsimies.

Bet pastāv arī nepieciešamība, lai dziedinošais pedagogs iemantotu vispārējās pedagoģiskās zināšanas. Es uzskatu par svarīgu katram dziedinošajam pedagogam, lai viņš izveidotu dziļu sapratni par divpadsmitgadīgo mācību plānu.³ Svarīgs nav jautājums, ko ceturtajā klasē būtu jāapskata bioloģijā vai augu mācībā, bet gan: kā mums iepazīt mācību plānu kā muzikāli-dramatisku mākslas darbu. Jo šis divpadsmitgadu mācību plāns ir varens muzikāli-dramatisks mākslas darbs, un mums šīs dramatikas likumus it īpaši ir jāizstrādā dziedinošajai pedagoģijai. Šajā divpadsmitgadu mācību plānā kā skaņdarbā vai drāmā pirmajā un otrajā aktā tiek iezīmētas tēmas, tad tās atkal pazūd, vēlāk uznirst pārveidotas, atkal nonirst, beidzot nonāk pie apoteozes, piemēram, vienpadsmitajā, divpadsmitajā klasē.

Kurš var sev apgūt šādus likumus, var tos izdzīvot, izprast, tas var pedagoģiju pārveidot saviem bērniem, nejautājot, vai tas ir tas, kas nu pilnīgi saskanētu ar normālo pedagoģiju; ja vien paliek iekšā kompozīcijā, tad ir iespēja katrai grupai, katrai klasei radīt kaut ko, kur īstenībā savukārt ir iekšā visa divpadsmitgadu mācību plāna iekšējā dramatika.

Mums ir jābūt drosmei katrai klasei izveidot savu divpadsmitgadu mācību plānu un nevis gadu pēc gada vienkārši iet uz priekšu. Dabiski, ka var gadu pēc gada, apmēram sekojot mācību plānam, tikai improvizēt un teikt: jā, tas ir grūti, to mēs padarīsim vieglāku. Bet radīt no jauna, tas ir tas svarīgais dziedinošajai pedagoģijai. Un tamdēļ ir jāiedzīvojas šī mācību plāna muzikālajā dramatismā.

Tie bija redzesviedokļi dziedinošajai pedagoģijai kā garazinātnei. Šī garazinātne ir caurcaurēm mihaeliska zinātne, kas mums caur Rūdolfu Šteineru ir dāvāta cilvēku valodā, lai mēs to radītu no jauna savām vajadzībām dziedinošajā pedagoģijā. Tā ir mihaeliska; ko tas nozīmē?

Nu, reiz jau es dziedinošo pedagogu lokā esmu minējis vārdus no piezīmju grāmatiņas 1924. gada 13. janvārī - tātad tūdaļ pēc Ziemsvētku konferences noslēguma - tur Rūdolfs Šteiners ir rakstījis: "... Mihaels nes: *gribu, spēku, drosmi*: viņš ir Saules gars: viņš grib, lai viņu *uzlūko*; viņš strādā ar *sekām*, ne ar cēloņiem..."⁴

Ja mēs pajautājam, kas ir mihaeliska izziņa, tad vienmēr atkal sastopamies ar vārdu izziņas drosme. Izziņas drosme no pirmlikumiem radīt jauno, nepalikot stāvam pie vārda,

kas reiz bija radīts, bet radīt vienmēr jauno pēc iekšējās likumsakarības, vērstu uz sekām, ne uz cēloņiem.

Var ilgi pārdomāt, ko nozīmē šis teikums: "Mihaels strādā ar sekām, ne ar cēloņiem." Kauzālais, kas visu mūsu dabaszinātņu pamats, tas Mihaelu neinteresē; viņu interesē tikai, ko tas, ko cilvēks dara, nozīmē nākotnei kā attīstības iespējas. Viņš vienmēr ir vērsts uz finālu, kā šodien saka. Jo šī mērķtiecība ir tas, kas ir sekas tiem darbiem un domām, kas mums ir.

Tā mums īstenībā dziedinošajā pedagogijā vienmēr var būt drosme pateikt: jā, bērns ir te, no pagātnes es varu to saprast, bet tas nav svarīgi - svarīgi ir, ko es šodien daru, lai bērna liktenis mainītos nākotnei. Tad tiek strādāts mihaeliskā nozīmē.

Kā pretstatu dziedinošajai pedagogijai kā garazinātnei gribētos nolikt dziedinošo pedagogiju kā rīkošanās mākslu. Un es nesaku: dziedinošā pedagogija kā pielietotas zināšanas, jo tas būtu liktenīgs pārpratums. Nav nekādas pielietotās gara izziņas.

Rīkošanās māksla ir tikt galā tieši ar kādu situāciju, tā ir intuitīva rīkošanās. Vienmēr atkal ir jādara tas, kas ir darāms konkrētajā situācijā starp mani pašu, kur nu es esmu, un bērnu, kur nu viņš ir. Situācijās rodas kaut kas vienreizējs, kur pie pareizās dziedinošās rīcības ir jāved intuīcijai. Un šī intuitīvā rīkošanās ir tipiski rafaelska rīkošanās. Tā ir dziedinoša rīcība - dziedinoša, jo intuīcija vienmēr rodas no jauna tikai attiecībā pret citu saskarsmē, konkrētajā saskarsmes situācijā.

Tur mērķis vienmēr ir atkal iekustināt likteņa sastrēgumus. Jā, ja Mihaels darbojas augšā izziņā, tad Merkūra-Rafaels stāv blakus mums, darbodamies no apakšas, izpleš, kā saka Rūdolfs Šteiners, Zemes spārnus, paņem to tumšo, kas ir palicis, ļauno un iznes to gaismā, tā ka no zižļa ar čūskām rodas zizlis ar liesmām. Rafaels kā Merkūra gars sasaistās ar to, kas ir slims, kas ir atpalicis, kas ir ieslīdējis sacietēšanas spēkos, kas ir kļuvis par arimanisko spēku upuri, un pārved to atkal kustībā, gaismā un siltumā ar milzīgu dziedinošās drosmes spēku, kas rada siltumu, kurā izšķīst sacietējušais un atkal var plūst līdzī attīstībai.

Tā ir dziedinoša rīkošanās. Un dziedinošajā darbībā vienmēr atkal tiek ierauts jaunās situācijās; īstā intuīcija rodas momentā, kad sajūt līdzcietību, līdzcietību cita ciešanās. Un no šīs līdzcietības pret cita likteni rodas paša tik spēcīgs pārdzīvojums, ka sajūt pats sevī bērna bezspēcību, vai sastrēgumu kāda pacienta nierē, tā sacīt, pats izjūt kā bezspēcību patiešām atkal caurstarot šo nieri, lai tā darbotos. Tajā rodas intuīcija, ārstam medikaments, dziedinošajam pedagogam iejaukšanās situācijā. Jo kas ārstam ir medikaments, tas dziedinošajam pedagogam ir iejaukšanās kādā konkrētā situācijā.

Mihaeliskās zināšanas ir lieliskas, ir vispārējas, tās aizrauj lieliem attīstības veikumiem.

Rafaelska rīcība vienmēr ir saistīta ar situāciju. Tas ir tagad. Runa ir par to, lai es tagad šajā momentā darītu pareizo, nākamā minūte jau ir par vēlu. Tagad ir jārodas dziedinošajai intuīcijai. Un šī dziedinošā intuīcija vienmēr ir izskaidrošanās ar kaut kādu ļaunumu. Tam ir pašam jāsaprotas un pašam jāiet attīstības ceļu. Ir absolūti nepieciešami konkrētajai situācijai pārvarēt paša naidu, visu, kas ir agresija, niknums, arī varas sajūtu.

Dziedinošais pedagogs nekad nevērtē bērna izdarīto morāli. Viņš nesoda pēc tam, viņš apsteidz. Īstais dziedinošais pedagogs rūpējas par to, lai tādas lietas nenotiktu. Viņš palīdz bērnam tikt pāri ļaunajam; ļaunajiem darbiem ir jātiek apsteigtiem - tas ir ļoti svarīgi - niknuma lēkmei ir jātiek novadītai iepriekš. Un ja kādreiz gadās kāda slikta uzvedība vai arī patiešām ļauns darbs, tad viņš nesaka: šī rīcība bija pretīga, nē, viņš

saka: te runā slimā niere, tas ir apvalks, kas runā. Es viņa tagadējā inkarnācijā ir pārspējusi šī rīcība. Kā man parūpēties par to, lai nākošo reizi šāda situācija vairs neatgadītos? Kā man palīdzēt bērnam tikt šādai situācijai garām? Un kā man dziedināt apvalkus?

Dziedinošās pedagoģijas ārstam būtības terapija ir viena no svarīgākajām lietām, kuru viņš izstrādā, lielā terapija ar metāliem, ar dziedinošajiem līdzekļiem, kas strādā ilgā perspektīvā, jā, kura tiek uzsākta uz vairākiem gadiem. Jo apvalkiem ir jātiek izdziedinātiem. Bet dziedinošais pedagogs dziedina apvalkus ar bezgalīgi atkārtotām pedagoģiskām rīcībām. Viņam ir vienmēr jābūt modram un jāiestājas par bērnu, līdz kamēr bērns Es būs iemācījies iejaukties pats.

Tas ir Merkūra-Rafaels, kurš visur, kur darbojas, atkal iekustina likteņa sastrēgumus un vada tālāk attīstību. Dziedinošais pedagogs ir Rafaela kalpotājs. Un par dziedinošo pedagogu var būt tikai caur personisku upuri.

Rūdolfš Šteiners ir attēlojis, kā tālā nākotnē, kura varbūt vēl ir ļoti tālu, kad būsīm pietiekami Kristus caurausti, mēs varēsīm pirmsdzimšanas laikā savu paša ķermeni, ko esam sagatavojuši nākamajai inkarnācijai, atdāvināt kādam citam, kurš karmisku iemeslu dēļ ir varējis izveidot tikai sliktu ķermeni, un kā mēs no brīvas gribas varēsīm pieņemt šo sliktu ķermeni kā savējo, lai nolaistos tajā un tad to pārveidotu ilgā, ciešanu pilnā darbā.⁵

Dziedinošais pedagogs tagad to vēl nevar. Bet viņš jau var veikt sagatavojošu vingrinājumu; viņš patiešām var daļu sava likteņa nodot kādam grūtam bērnam un upurēt savas dzīves gadus šķietami bezcerīgai dziedinoši pedagoģiskai aprūpei, par ko pasaule saka: vai par to būtu jāatdod savas dzīves gadus? Tur taču nav gaidāmi nekādi panākumi. Bet mēs zinām: rīcībā kaut ko dod tikai upuris, patiesa līdzcietība cita grūtībās. Tā ir tikai pamats dziedinošai intuīcijai. Tikai ja mēs patiešām gribam upurēt daļu sava paša likteņa bērnam vai bērnu grupai, tikai tad rodas dziedinošās intuīcijas. Intuīcijas rodas tikai tad, ja domā par otru, nevis domājot pašam par sevi.

Es tagad esmu pieminējis divas straumes, strāvojumus, vienu mihaelisko izziņas strāvojumu un vienu rafaelisko rīkošanās strāvojumu. Abi darbojas kopā. Mihaels no augšas dāvina garīgo izziņu, ja tikai mēs atveramies viņam; un viņš dod mums izziņas drosmi veidot jaunas imaginācijas un no šīm imaginācijām paveikt savus darbus. Rafaels blakus mums sūta intuīcijas, ja mēs pašizliedzīgi, nesavtīgi piepildāmies ar otra likteni, un viņš dāvina mums dziedināšanas drosmi. Abos gadījumos Rūdfam Šteineram ir nepieciešams vārds drosme: izziņas drosme un dziedināšanas drosme.⁶

Bet dziedinošās pedagoģijas kustībā ir vēl kāds trešais strāvojums. Kā es jau iztirzāju, tā ir cilvēciskās kopā dzīvošanas vingrināšanās, kopības veidošana kā sagatavojošs vingrinājums pašgara-kopībām, kas ir Šīs Zemes pasaules uzdevums. Tur dziedinošajai pedagoģijai ir pavisam īpaša vieta.

Antropozofiskās kustības ietvaros ir pamudinājumi veidot darba grupas, kopības un izziņas grupas, kopības. Ir cilvēku grupas, kuri kopā izstrādā daļu garazinātnes, kuri strādā, piemēram, ar kādu lekciju ciklu vai ar kādu noteiktu problēmu. Tās es saucu par izziņas kopībām, grupām. Ir arī darba kopības, kur apvienojošais ir darbs, un Antropozofiskās biedrības darbam vajadzētu būt vingrināšanās laukam dvēseliskās dzīves kopšanai uz garazinātnes pamata.

Tikai dziedinošās pedagoģijas kustība savās patversmēs pazīst iespēju veidot dzīves kopības. Tas ir vēl kaut kas cits kā darba kopības. Par šādu dzīves kopību pamatojumu es 1970. gadā esmu nolasījis lekcijas, kas ir publicētas mazā grāmatiņā "Sociālā

veidošana ar dziedinošās pedagoģijas iestāžu piemēru"⁷ un dziedinošajiem pedagogiem varbūt būtu joma, kuru var izstrādāt, lai man šajā vietā nebūtu tajā vēlreiz jāiedziļinās. Šajās lekcijās ir aprakstīta morālā tehnika, kas ir nepieciešama, lai šādas kopības padarītu iespējamā. Te es gribētu tam pievienot tikai sekojošo:

Garīgā izzīņa, kas ved pie imaginācijas, garīgā rīcība, kas ved pie intuīcijas - tas ir pamats darbībai dziedinošā pedagoga profesijā. Bet patversmes tam pievieno vēl pamatu jaunam vingrinājumu laukam - vingrināties garīgo dzīvi, kas ved pie inspirācijām, jo pieaugušu cilvēku dzīves kopībās galvenais ir tas, lai spiritualizētu ieklausīšanos otrā, lai patiešām mācītos ieklausīties otrā un dzīvot ar viņu kopā. Nevis apgaismot un spriest par otra dubultnieku - tas ir viegli. Dubultnieks vienmēr ir ļoti uzbāzīgs, mēs ļoti drīz iepazīstam mūsu līdzstrādnieku dubultniekus. Bet saklausīt otra starojošo Es un izrunāt otram šo Es, jo katrs no mums ir atkarīgs no tā, lai otrs izrunātu mūsu Es, padarītu man atpazīstamu manu Es. Paša karma kādam kļūst pieejama tikai saskarsmē ar citiem cilvēkiem.

Ir nākotne, kad cilvēki nonāks līdz pašgara-kopībām, no kurām Kristus mācekļu Vasarsvētku kopība bija pirmā. Tas ir Zemes attīstības mērķis - izveidot pašgaru, kā tas ir Jupitera attīstības nozīmē, izveidot dzīvības garu, un Venēras attīstības mērķis ir izveidot garacilvēku.

Ja mēs gribam izveidot šo pašgaru, mums ir jāšak jau tagad. Bet pašgaru nevar izveidot vienu pašu. Es apskaidrotais astrālais ķermenis rodas tikai dāvināšanā otram. Viss uzsūcošais, pie sevis velkošais šodienas astrālajā ķermenī ir jāpārveido dāvināšanā. Kā kādreiz Kyriotetes, Gudrības gari ir izstrāvojuši savu dāvinošo tikumību un līdz ar to ir radusies Saules attīstība, un Cherubime atteikšanās padarīja iespējamu, ka sākās cilvēku attīstība - no šādām lielām pārvērtībām rodas cilvēku attīstība.

Dabiski, ka šodien mēs runājam par savu pašu dziedinoši pedagoģisko darbu, un tā ir arī iespējams un pieļaujams, ka arī pasaka, kas ir dziedinošās pedagoģijas speciālais uzdevums. Arī ārstiem, dabaszinātniekiem ir savi uzdevumi. Bet dziedinošās pedagoģijas uzdevums no šī viedokļa ir ļoti svarīgs, jo dāvināšanai ir jāklūst par otro dabu, ja grib tikt attīstīts pašgars. Tiešajā dziedinoši pedagoģiskajā darbā nākas vien mācīties purēt daļu no sava likteņa slimajam bērnam. Tas šajā darbā ir jāiemācās.

Pieaugušo dziedinoši pedagoģiskajās dzīves kopībās tam pievienojas vēl viens vēl smagāks uzdevums. Tas ir uzdevums būt pionieriem nākotnes pašgara-kopībām. Un ja mēs to vēl nevaram, tad nevajag zaudēt drosmi. Cilvēces attīstībai svarīgas ir pūles un nevis tiešie panākumi.

Ar šiem nedaudzajiem pēc satura smagajiem vārdiem es gribētu noslēgt vidējās starumes uzdevumu. Mēs toties sagaidām, ka it īpaši šajā pēdējā uzdevumā mums līdzās stāvēs Kristiana Rozenkreica gars, mācīs mūs, kā mēs varam kļūt par jaunās Vasarsvētku kopības mācekļiem.

Ercenģeļu darbība

Pirmajā nodaļā mēs nodarbojamies ar polaritāti Mihaela un Rafaela iedarbībā. Mēs attēlojam Mihaelu kā to, kurš pamudina dziedniecisko pedagoģiju kā garazinātni; mēs attēlojam Rafaelu kā to, kurš māca mums rīkošanās mākslu; mēs redzējam, ka dzīves kopības veidošana stāv šīs polaritātes centrā.

Dziednieciskās pedagoģijas kā garazinātnes attēlošana galvenokārt ir skolotāju un ārstu uzdevums. Rīkošanās, ikdienas rīcības māksla ir grupas vadītāja vai vadītājas un kopēju uzdevums. Bet visiem kopā ir jāmēģina izveidot dzīves kopību, kas aizstātu bērna vecāku mājas. Šis uzdevums visiem kopā, izveidot dzīves kopību - tas iekļauj bērnu nākotnes kopībā.

Tā saucamais normālais bērns izaug vecāku mājas ligzdas siltumā. Tā ir dabiska, iedzimtības spēku nesta vide, Mēness spēku nesta. Bērni, kuriem nepieciešama dvēseles kopšana patversmēs tiek izrauti no šīs iedzimtības straumes, no šīs iedzimtības vides un iekļauti jaunā vidē, kura vairs nebalstās iedzimtībā, bet nes sevī kaut ko no nākotnes. Un es mēģināšu izskaidrot, ka bērns līdz ar to tiek saistīts ar Saules straumi. Līdz ar to dziednieciski pedagoģiski aprūpējamais bērns uzņem ļoti īpašus nākotnes spēkus, ar Gētes vārdiem mēs varam teikt: "... tik brīnumaini dzīve ir sajaukta..."⁸

Šie bērni dod mums iespēju vingrināties nākotnes sabiedrībai; mēs dāvinām bērniem īpašus spēkus sabiedrības veidošanai nākošajā dzīvē. Jo pie tādas pārliecības es esmu nonācis, ka dziednieciski pedagoģiski aprūpējamie bērni mūsu patversmēs, ja mēs patiešām veidojam dzīves kopības, paņem līdzīgu kaut ko pavisam īpašu, kas viņiem nākamajās dzīvēs padarīs iespējamu ieaugt dzīves kopībās arī citādā veidā.

Izejot no Mihaela - Rafaela polaritātes, mēs attēlojam Mihaelu kā garīgās izziņas nesēju; dāvinošu šo garīgo izziņu, ja sirds pukst silti; Mihaels, kurš aizdedz gribu, sauc stipru gribu spirituāliem darbiem; Rafaels, dāvinošs mums garīgo intuīciju, lai katrā situācijā mūsu sirds pukstētu silti dēļ citiem, kuriem ir jāpalīdz.

Kopības veidošana ir saistīta vēl arī ar citu polaritāti. Lekcijās par četriem gada svētkiem Rūdolfš Šteiners attēlo četrus ercenģeļu kopdarbību gadalaikos: Gabriela, Rafaela, Uriela, Mihaela.⁹ Apskatīsim vēlreiz šīs gada imaginācijas. Vispirms Rūdolfš Šteiners attēlo Mihaela - imagināciju, bildi Mihaels ar pūķi, pūķis apakšā, ar zilganzeltenīgu ķermeni, veidotu no vasaras vidus sēra spēkiem, pāri tam Mihaels ar zobenu rokā, zobens veidots no meteoru spītieta, kas sablīvējas par meteoru dzelzs zobenu; Mihaels zelta saules tērpā, kas krokās atmirdz sudrabaini, ar žestu, kas piešķir drosmi ķerties pie gara, kurš mums dāvina drosmi izziņāt. Tā ir šī bilde, imaginatīva bilde, kuru mēs varam uzlūkot.

Lieldienu laikam Rūdolfš Šteiners attēlo kaut ko citu: Rafaels, nākošs blakus cilvēkam, mācošs cilvēku saprast lielo cilvēka drāmu. Tas nav imaginatīvs, tas ir kas dramatisks, kas notiek Lieldienās: Kristus, cilvēces reprezentants starp Luciferu un Arimanu, kā statuja Gēteanumā. Pavasarī mūsu priekšā augšā stāv luciferiskais, rozā krāsas mākoņu veidojumā, apakšā arimaniskais Zemes kaļķi, augšā luciferiski caurausta astralitāte, apakšā arimaniski caurausti, pavasara gaisā augšup plūstoši Zemes spēki. Un pa vidu Kristus, ieturošs vidusceļu, cilvēci atpestījošs no luciferiski -arimaniskajām slimībām.

Šo Lieldienu grupu Rūdolfš Šteiners ir attēlojis koka figūru grupā. Tai vajadzēja būt bildei, uz kuru cilvēki noskatītos no lielās zāles, ja tā būtu tikusi uzstādīta mazajā kupolā. Un ir pavisam dabiski, ka tieši šai Lieldienu bildei vajadzēja būt centrālajai

dramatiskajai imaginācijai pirmajā Gēteanumā. Un pie Lieldienu imaginācijas tad pieder Rafaels, kurš ved cilvēkus pie šīs bildes un māca par vareno cilvēces drāmu. Tās ir divas bildes. Bet lielajā gada lokā ir vēl divi citi erceņģeļi. Tie veido polaritāti Ziemsvētki - Jāņi, dziļa ziema - vasaras vidus, Gabriels - Uriels. Es to esmu te uzzīmējis:

Mihaels

Gabriels

Uriels

Rafaels

Te mēs redzam Mihaela laika situāciju: Mihaels augšā, Rafaels apakšā, vienā pusē Gabriels, otrā pusē Uriels. Tas viss pārvietojas gada gaitā, griežas tā: Ziemsvētkos Gabriels ir augšā, Lieldienās Rafaels augšā ir Rafaels un apakšā Mihaels un tā tālāk.

Nodarbosimies tagad ar šo Gabriela - Uriela polaritāti. Gabriels mums jau ir pierasts no kristīgās kultūras. Ir neskaitāmas bildes, kur attēlots, kā Gabriels pasludina Marijai Jēzus piedzimšanu. Gabriels, Mēness erceņģelis, ievēd cilvēka dvēseli Zemes pasaulē caur piedzimšanas vārtiem. Un Gabriela - imaginācija ir bilde Marijai ar bērnu. Arī šī bilde ir tikusi bieži gleznota mūsu kultūrā, visskaistāk tur, kur Marija tiek attēlota pēc senas tradīcijas, stāvoša uz Mēness sirpja ar bērnu rokās un zvaigžņu kroni galvā. Mēs šīs gleznas īpaši pazīstam no spāņu skolas: Marija starp Mēness sirpi un zvaigžņu pasauli.

Rūdolfs Šteiners tieši šo sniedz kā reālo Gabriela - Ziemsvētku imagināciju: apakšā Zeme ziemas vidū, sudrabaini atmirdzoša kristālu pasaule, augšupvijošās madonnas tērpā, cilvēku mātes tērpā. Vidū, cilvēka ritmiskajā daļā, viņa tur rokās Saules bērnu; pāri viņas galvai zvaigžņu pasaule, Zodiaka loks, kurš sablīvējas par kroni. Tā ir bilde, kuru Gabriels Ziemsvētku laikā padara apzinātu cilvēcei. Tas ir Gabriels, kā Rūdolfs Šteiners tieši šajās lekcijās pasaka vēlreiz, kurš cilvēku dvēseles caur Mēness vārtiem ievēd Zemes pasaulē, un proti, tikai tajos trīs mēnešos pēc Ziemsvētkiem. Un visām dvēselēm, kuras tiek saņemtas gada gaitā, jau šajā pēdziemassvētku laikā ir jānāk lejā Zemes pasaulē un tur jāgaida, kamēr tās var savienoties ar ilgoto Zemes miesu.

Šī bilde mums ir pierasta. Pavisam citādi ir ar Jāņu bildi: erceņģeļa Uriela bilde ir daudz mazāk pazīstama. Pārējie trīs mums ir zināmāki kā planētu erceņģeļi: Gabriels -

Mēness, Rafaels - Merkūrs, Mihaels - Saule. Par Urielu Rūdolfš Šteiners savās piezīmēs saka: "...kura inteliģence, pamatā ņemot, ir salikta no mūsu planētu sistēmas planētu spēku savienošanās, kuru balsta Zodiaka loka zvaigžņu iedarbības..."¹⁰

Tā ir kosmiskā inteliģence. Tā darbojas mainīgās konstelācijās pret zvaigžņu pasauli kustošās planētu sistēmas spēkos. Ja to apdomā, tad nav arī jābrīnās, ka Uriels ir šīs kosmiskās inteliģences nesējs, jā, īstenībā viņš ir šī kosmiskā inteliģence. Un tā Uriels mūs neieved planētu pasaulē, viņš ved mūs pāri planētu pasaulei cauri nāves vārtiem garīgajā pasaulē līdz pasaules pusnakts stundai, kur cilvēks tagad pats ir veicis šo ceļu, ka ir izgājis cauri planētu pasaulei un pāri Saturnam ieiet zvaigžņu pasaulē.

Ir kāds īpatnējs moments starp nāvi un jaunu dzimšanu: pasaules pusnakts stunda. Par to Rūdolfš Šteiners ir teicis, ka tajā momentā, kad Es stāv tālu, tālu no Zemes - viss, kas ir saistīts ar iepriekšējo Zemes dzīvi ir ticis pamests planētu sfērās; Es tur stāv kā tīri garīga būtne - ka tad cilvēkam klāt pienāk Lucifers un saka viņam, ka tāds, kāds viņš tagad esot, viņš varot palikt garīgajā pasaulē, ka viņam vairs neesot jāiet lejā jaunai Zemes dzīvei.

Un Rūdolfš Šteiners saka: neviens cilvēks nespētu pretoties šim kārdinājumam, ja dievu žēlastības dēļ šajā momentā cilvēkam netiktu parādīts, ko viņš sauc par kosmisko cilvēku, tas, par ko cilvēks reiz kļūs, kad viņš būs izgājis cauri visai attīstībai no Saturna, Saules, Mēness, Zemes un tā tālāk līdz Venērai un Vulkānam, kad viss šis ceļš būs pabeigts - kas viņš tad kļūs kā garacilvēks Vulkāna attīstības beigās.¹¹

Tad tur priekšā stāv viss cilvēks, izplests savā divpadsmitdaļībā Zodiaka lokā no pieres pie Auna līdz pat Zivīm pie kājām. Un kad cilvēks uzlūko šo kosmisko cilvēku, un kad viņš pārdzīvo, kas viņš ir, tad viņš atkal gūst drosmi pieņemt lēmumu atkal iet lejā, atkal gribēt Zemes dzīvi, lai atkal varētu pāieties mazu solīti šī cilvēka tēla virzienā.

Kad šajā vasarā man pirmo reizi Uriels kļuva par kaut ko, kas man kaut ko teica, tad ļoti skaidri man acu priekšā stāvēja šī pasaules pusnakts stunda, kur mūs aizved Uriela bilde. Un mēs redzēsīm, ka ir vairāki iemesli par to domāt.

Uriels mūs uzlūko Jāņu laikā. Un savā skatā viņš spriež par mūsu darbiem; viņš ir tā nopietnā seja, no kuras mēs jūtamies novērtēti. Bilde, kuru Rūdolfš Šteiners te noliek acu priekšā kā imagināciju - un viņš saka, ka šai bildei īstenībā nevajadzētu būt nekādai bildei, tai vajadzētu būt muzikālai, ai būtu jāskan, bet man to ir jāapraksta kā bildi -: apakšā atkal Zeme, sudrabaini kristāliskās formas. Var pazīt: tā ir kosmiskā griba, kosmiskā griba ir savēlusies kristālu formās un ir pamats visai mūsu Zemes materialītai. Un kad cilvēks atskatās lejā uz visiem cilvēciskajiem darbiem, tad tie ir vai nu saskaņā ar šo kristalizācijas pasauli, vai arī ir traucējoši. Augšā Uriels, pārstāvošs kosmisko inteliģenci, Uriels, kurš nolūkojas no šīs inteliģences, pats kā mirdzoša inteliģence.

Un tad Rūdolfš Šteiners saka: Mihaels saņem savu inteliģenci, savu domu spēku no Uriela; Mihaels pārvalda šo kosmisko inteliģenci. Augšā Saules zeltā, kas plūst augšā no Zemes pasaules vasaras vidū, pārveidots Zemes sudrabs, augšā plūstoši Zemes spēki - tur valda vēsturiskās sirdsapziņas spēks. Rūdolfš Šteiners to apkopo vārdos, kas tad paceļas dvēselē:

*Tiek sablīvētas vielas,
Tiek iztiesātas kļūdas,
Tiek iedrošinātas sirdis.*¹²

Tas neskan ļoti draudzīgi, un es domāju, ka var teikt, ka šīs bildes stigrība varētu būt nospiedoša, ja neietu tālāk.

Ja mēs apskatām Gabrieli, Mēness vārtus, dzīves sākumu, un Urielu noliekam dzīves beigās kā miršanas vārtus, kā nāves vārtu sargātāju, tad tas ir cilvēka ceļš no piedzimšanas - Mēness vārtiem uz nāves Saules vārtiem. Tad var saprast, ka spirituālai astroloģijai nāves horoskops ir svarīgāks nekā dzimšanas horoskops. Dzimšanas horoskops, tāpat planētu stāvoklis attiecībā pret zvaigznēm, izpauž kaut ko no pagātnes. Bet svarīgāks ir moments, konstelācija, kad cilvēks mirst, jo tad viņš piedzimst garīgajā pasaulē; tad viņš piedzimst šim ceļam līdz pasaules pusnakts stundai. Tā cilvēka dzīves gaita ir ceļš starp Mēness vārtiem un Saules vārtiem. Tas ir ceļš no Gabriela pie Uriela, no Ziemsvētku - ziemas laika uz Jāņu - vasaras vidu.

Bet tad aiz Uriela, tā attēlo Rūdolfs Šteiners, parādās dievišķā Trīsvienība: augšā Dievs Tēvs, apakšā Dievmāte, vidū kosmiskais Dēls, trinitārais Dēls. Tur tad redz, ko tas īstenībā nozīmē. Aiz Uriela stāv Dēls, bet kosmiskais. Un tad jūs saprotat sakāmo: In Christo morimur, Kristū kā Dēlā mēs mirstam cauri Saules vārtiem. Te Kristus ir garacilvēks, kurš ir attīstījis cilvēces augstāko mērķi. No turienes nāk stingrais spriedums, pasaules sirdsapziņa, kosmiskā sirdsapziņa. Kad stāv Sikstīnas kapellā, tad redz vareno bildi, kur Kristus parādās kā pasaules tiesnesis. Pirmtēls, kas stāv aiz šīs bildes, ir patiesa aina, kaut arī tā būtu pārāk materiāla un romiešu tiesiskās domāšanas ietekmēta.

Dzīves beigās cilvēks uz nāves sliekšņa sastopas ar Lielo sliekšņa sargu, Kristu, Hīrofantu, kurš ļauj cilvēkam pamosties no nāves. Pamatakmens sakāmajā tad nav teikts: In Christo morimur, bet gan tālākvedoši: Kristū dzīve kļūst nāve.¹³ Tas ir tas, ko Lielais sliekšņa sargs, kurš stāv dzīves beigās, padara mums iespējamu.

Pavisam citādi mēs stāvam vertikālajā spriedzē starp Mihaelu un Rafaelu. Rafaela - imaginācijā mēs pārdzīvojam Kristu starp Luciferu un Arimanu. Tur Kristus ir cilvēku brālis, pilnībā pats iesaistīts cilvēciskajā drāmā, kurā cilvēks iet savu ceļu starp Gabrieli un Urielu. Vienmēr, lai kur arī tu nebūtu šajā ceļā, tevi vienmēr pavada šis spēks, kurš valda starp Mihaelu un Rafaelu. Tas iet līdzī visu dzīvi. Mēs soļojam pa dzīves ceļu no Gabriela uz Urielu savā novērtējumā. Bet pa labi un pa kreisi, vai augšā un apakšā mūs pavada Mihaels un Rafaels, katrā dzīves momentā viņi ir ar mums.

Tagad es atkal atgriežos pie sava izteiciena pirmajā nodaļā, ka dziedinošais pedagogs esot Rafaela kalpotājs. Varbūt es drīkstu tajā pašā veidā pateikt: pedagogs ir Uriela kalpotājs. Pedagogam ir jāvada normālais bērns no dzimšanas vārtiem ārā uz Saules vārtiem. Tur audzināšana vēlāk kļūst par pašaudzināšanu. Cilvēks iesoļo savā īstajā tēvzemē. Un tur viņš atrod savu nākotnes - Saules karmu un arvien vairāk atstāj aiz sevis savu pagātnes Mēness - karmu. Pedagogam ir jānovērtē, vai kāds darbs ir tikumīgs vai nav tāds. Bet man pašam ir jānovērtē sevi pašattīstībā, pašaudzināšanā. Un ja mēs kopā esam grupa, tad mēs arī vingrināties šajā funkcijā. Mēs atskatāmies uz kādu sarunu un spriežam, novērtējam, kas bija noderīgi un pareizi un kur darba gaitā ir aiziets pa kļūdainu ceļu.

Normālajam pedagogam un arī tam, kurš pašaudzināšanā ir pedagogs sev pašam, ir spēkā: katram cilvēkbērnam un katram cilvēkam ir tiesības izdarīt savas kļūdas. Bez kļūdām nekrājas pieredze, bez kļūdām nav attīstības. Bet tomēr, vadoties no vēsturiskās sirdsapziņas, pedagogam ir jāizsaka un jāatstaro, jāatspoguļo darbu saskaņa vai nesaskaņa.

Dziedinošajam pedagogam ir cits uzdevums. Dziedinoši pedagogiski aprūpējamo bērnu Es šajā inkarnācijā pārmāc kļūdainie apvalki. Dziedinoši pedagogiski aprūpējamam bērnam ir spēkā, ka, kā es to iztirzāju iepriekšējā nodaļā, ir jāaizsteidzas priekšā bērnu kļūdām, netiesā, bet palīdz bērnam tikt tam pāri.

Ja es tagad ļoti skaidri atšķiru, tad zinu, ka jebkurā pedagogijā ir daļiņa dziedinošās pedagogijas un katrā dziedinošajā pedagogijā ir daļiņa pedagogijas. To atcerēsimies, lai nerastos nekādi pārpratumi. Bet pirms zina, kā viena otrā iestrādājas polaritātes, ir jāiepazīst polus. - Gandrīz gribētos teikt: pedagogs pieļauj kļūdas, bet rūpējas par to, lai no kļūdām mācītos, lai no kļūdām rastos pieredze, lai no kļūdām turpinātos attīstība. Cilvēks maldās, kamēr tiecas.¹⁴

Arī dzīves kopība, kādu mums dziedinošajā pedagogijā ir jāizstrādā patversmēs, iet ceļu no Gabriela pie Uriela. Arī tā tiecas pretī nākotnes Saules karmai. Ja mēs veidojam kādu kopību, tad varbūt varam teikt: ļausim taču strādāt kopā cilvēkiem, kuri jau sen ir pazīstami no senās karmas, kas ir saistīti pēc Mēness karmas. Bet to es neiesaku nevienai kopībai, jo ar šīm senajām lietām, kas šo to padara vieglāku, vienmēr atkal kopībā ienāk arī ļoti grūtas lietas.

Runa ir par to, ka mēs veidojam kopības, kuras es jau agrāk reiz esmu nosaucis par atbildības kopībām, kur cilvēki nolemj būt karmiska grupa, kur karma netiek uzskaitīta pēc pagātnes, bet gan iet nākotnē.

Es varu šodien nolemt veidot vienu šādu atbildības kopību kopā ar desmit vai divdesmit citiem cilvēkiem, kuri savstarpēji uzticas viens otram un līdz ar to rada Saules karmu, karmu, kura iedarbojas nākotnē un padara iespējamu sadarbību nākamajā dzīvē.

Aiz Uriela, kuram šāda kopība iet pretī, slēpjas Kristus, Dieva dēls, Lielais nāves vārtu sargātājs. Šis kosmiskās Kristus-būtības seja ir Uriels. Šis kosmiskais Kristus ir Kristus kā garacilvēka aspekts. Rūdolfs Šteiners mums ir attēlojis, ka ar Golgātas mistēriju Kristus Es un pašgars inkarnējās Jēzus apvalkā un izgāja cauri Golgātas mistērijai, un ka garacilvēks palika uz Saules.

Tā ir ārkārtīga mīkla, un kad es to lasīju pirmo reizi, tad teicu: tā tad tomēr ne pilnīgi. Bet tikai no Uriela-imaginācijas saprot Kristus-būtības divus aspektus. Viens aspekts ir Kristus, kurš jau no paša sākuma pirms Saturna attīstības gribēja visu attīstību un jau bija nolīcis garacilvēku, un jau bija kā mērķis. Šis Kristus kā garacilvēks paliek saglabāts kosmosā kā tēls, uz kuru tiecas visa Zemes, Jupitēra, Venēras attīstība. Tas ir tēls, bilde, kas mums katru reizi parādās acu priekšā pasaules pusnakts stundā, garacilvēka tēls, kurš pastāv kosmiskajā Kristus-būtībā.

Bet tam blakus ir cits: Kristus kā cilvēku brālis, kā pašgars, kurš ir izgājis cauri Golgātas mistērijai, stāv blakus mums, soļo kopā ar mums un vada starp Luciferu un Arimanu. Tas ir tēls, uz kuru norāda Rafaels, uz kuru tas ved cilvēku, par kuru tas māca.

Kosmiskā Kristus seja ir Uriels. Viņa stingrais spriedums nav bez mīlestības, tas arī nav sodošs parastajā cilvēciskajā nozīmē, bet gan objektīvi pārstāvošs pasaules sirdsapziņu, secinošs, vai kāds darbs bija attīstības nozīmē vai nē, jo katri maldi ienes objektīvu nekārtību kosmosā.

Un tas būtu satriecoši, ja būtu tikai tas. Bet ir arī Kristus - jā, tas ir tas pats, bet viņš tiecas ar mums citādā veidā - kurš iet mums blakus. Es viņu saucu par Kristu, cilvēku brāli. Tas ir Kristus pašgars, tas, kuram ir jātiek izstrādātam cilvēku kopībā, kuru es iepriekšējā nodaļā esmu nosaucis par Vasarsvētku kopību. Šis Kristus kā cilvēku brālis ir izgājis cauri Golgātai; viņš zina visas cilvēku nelaimes, viņš ir Pestītājs, Dziedinātājs,

viņš ir mierinātājs, viņš vada mūsu soļus un vada mūsu roku, kad mēs mierinoši un dziedinoši ziedojamies citam cilvēkam.

Tā var būt milzīga bilde, ja iztēlojas šos divus Kristus-būtības aspektus: vienu, kas stāv mums blakus un palīdz, un mierina mūsu darbos un izzīņas tieksmē, mūsu kļūdās un visā, ko mēs izdarām aplam - un otrs, kas ir objektīvs: šis darbs nav attīstības nozīmē, bez tiesājoša sprieduma, bet vērtējoši. Un tā, kā Uriels ir kosmiskā Kristus seja, tā Kristus kā cilvēku brālis darbojas ikdienas darbos, bet arī kdienas kļūdās, katrā rokas pasniegšanā, katrā aizsteigšanās priekšā kādai krīzei dziedinoši pedagoģiskajā un mēģinājumos izdziedināt karmiskās nepareizības ar Rafaela roku.

Tā mēs stāvam lielajā pasaules krustā. Savu dzīvi mēs ejam vieni un atbildības kopībās no Mēness vārtiem uz Saules vārtiem, uz Zemes savu Saules karmu meklējot, vēsturiskās pasaules sirdsapziņas Uriela vērtēti un koriģēti, bet arī Mihaela uzmundrināti skatīties pāri ļaunajam uz spirituālo nākotni, un Rafaelam dodot mums spēku dziedinošajā, mūsu līdzcilvēkiem veltītā rīcībā.

Iepriekšējās nodaļas sākumā es teicu, ka dziedinošās pedagoģijas garīgā straume ir trīsstraumju zeme, tā ir trīskārša straume. Tā ir mihaēliskā garazinātne; tā ir rafaeliskā māksla rīkoties. Tā ir ceļš no Gabriela pie Uriela, ceļš, kurš ved pie spirituālu kopību veidošanas.

Ilse Rascher

Par dziednieciskā pedagoga iekšējo ceļu¹

Šajos iztirzājumos runa būs par dziedinošā pedagoga ceļu, par mūsu iekšējo ceļu. Kaut arī mēs visu dzīvi gribam skatīties uz bērnu, es domāju, ka ir attaisnoti reiz paskatīties arī uz mums. Ja es rakstu par iekšējo ceļu, tad tas notiek ar apziņu, ka šis ceļš katram cilvēkam ir citāds.

Rūdolfš Šteiners 1924. gadā pēc Ziemsvētku konferences ir pateicis būtiskāko par Mihaela skolu un mūsu antropozofiskajām profesijām. Viņš kāda 20. janvāra vēstulē attēlo, kas ir domāts ar augstskolu. Viņš runā par iedalījumu sekcijās un trīs paredzamajām klasēm, un saka par Pirmo klasi: "Tur tad arī mākslinieciskās, pedagoģiskās, ētiskās dzīves un tā tālāk jomas tiks novestas līdz jomai, kurā tās no varēs saņemt no ezotērikas savu apgaismību un impulsus radīšanai."² To iegaumēsim, un es esmu dziļi pārliecināta, ka katra dziedinošā pedagoga patiesais ceļš, kaut arī viņš vēl būtu jauns, viņu īstajā laikā novedīs augstskolā.

Runāt par iekšējo ceļu ir grūti, jo apziņas dvēseles cilvēki ir bikli. Ciktāl mēs sevī esam izveidojuši apziņas dvēseli, ir arī labi, ka mēs vēl vienmēr esam bikli. Bet ciktāl mēs esam cilvēki, kuriem ir jāsaprot nākošo kultūras periodu - un tie esam mēs visi - pašgara kultūras periodu, mums šis biklums ir palēnām jāpārvar. Mums vajadzētu mācīties stāstīt par mūsu vientuļajiem ceļiem. Starp mums, dziedinošajiem pedagogiem, mēs varam to iesākt šajā svētku laikā, ko man gribētos saukt par vasarsvētku Mihaela laiku.

Piecdesmit gadi ir ne tikai pusgadsimts, tie ir arī septiņi reiz septiņi gadi un vēl viens. Senajiem jūdiem piecdesmitajā gadā, atskaņu gadā, tika piedoti visi parādi. Ja tā tad - jo varbūt bija dzīvots ar pārāk plašu vērienu - savus laukus bija jāatdod kaimiņam, tad pēc piecdesmit gadiem šis lauks tika atdots atpakaļ parādniekam vai viņa mantiniekiem. Bet šajā gadā lauks nedrīkstēja tikt apsēts. Tur bija jāaug zālei. Tas ir viens šī piecdesmitā gada rakstura vilciens: amnestija visiem grēkiem, lai varētu sākt no jauna.

Bet piecdesmit gadus mēs varam apskatīt arī kopsakarībā ar piecdesmit dienām pēc Lieldienām, jo dievišķām būtnēm viens gads ir kā viena diena. Tad kristīgie Vasarsvētki modina cilvēka dabu, un cēlās arī Pēteris. Viņš atskatījās uz to, ko bija drīkstējis pārdzīvot Kristus Zemes dzīves laikā. Tad viņš dod atklātu liecību, un šajā atzīšanās ir visa viņa griba un visa mācekļu griba, kas turpinājās nākotnē. Protams, arī pretvaras kļūva stiprākas. Arī mūsdienās tas ir tā, kad mēs atzīstam savu kristīgo pārliecību.

Pirms mēs uzlūkojam paši savu ceļu, es gribētu Edmunda Prahta³ piemiņai likt priekšā kādu bildi. Viņam bija liela mīlestība pret Eddu un Eddā it īpaši pret klusējošā dieva tēlu Vidaru. Edmunds Prahts labprāt runāja par Vidaru un lielo zābaku. Eddā tiek attēlots, ka senie dievi galu galā var uzvarēt pretvaras, bet Fenrisvilks paliek neuzvarēts. Šajā postā parādās nepazīstamais, klusējošais dievs Vidars. Viņš, kurš tā tad līdz tam nebija neko runājis, bet bija kaut ko izdarījis: proti, viņš bija savācis cilvēku kurpju atlikumus, nonēsātās, noplīsušās cilvēku kurpes, un bija no tā pagatavojis vienu lielu zābaku. Ar šo zābaku viņam ir iespējams iegrūst kāju Fenrisvilkam rīklē un uzvarēt

¹ Pēc lekcijas 1974. gada 9. oktobrī Dziedinošās pedagoģijas konferencē Gēteanumā, Dornahā.

² GA 260a

³ Edmund Pracht, 1898-1974, mūziķis, komponists, mūzikas terapeits Arlesheimā / Šveicē.

viņu. Šim Vidaram-Mihaelam šajā stundā vajadzētu stāvēt mūsu priekšā, jo es domāju, ka Vidara zābaks ir piemērots, lai iesoļotu nākamajā ērā.

Kad mums vēl nebija lielu semināru, es bieži jautāju mūsu jaunajiem draugiem: Kā jūs nonācāt pie dziedinošās pedagoģijas? Kāda bērna dēļ vai kādas citas, bieži nejaušas, tikšanās dēļ cilvēks pēkšņi sajūt aicinājumu kļūt par dziedinošo pedagogu. Dažreiz viņš to dara bez sagatavošanās, un tad ar visu savu būtību iekļaujas kādā dzīves kopībā. Viņš to dara vairāk nekā skolotājs vai ārsts, kas abi ir viņam tuvi. Ārsts tomēr var palikt savā privātajā dzīvoklī, kaut arī pilnīgi nodots saviem pacientiem, un arī skolotājs var vakarā aiziet mājās. Brīvprātīga iestāšanās ģimenei līdzīgā kopībā, tā ir privilēģija - jā, es saku privilēģija - dziedinošajam pedagogam. Bet tas nav viegli.

Dostojevskis, kam kā krievam bija ļoti lielas iespējas izjust sociālās kopsakarības, Brāļos Karamazovos attēlo kādu tikšanos starp batjušku Sosimu un kādu mērķtiecīgu sievieti, kura grib no batjuškas uzzināt, kā varētu atgūt ticību. Gudrais vīrs saka: "Pierādīt te gan neko nevar, bet pārliecināt gan var ... caur strādājošās mīlestības pieredzi." Sieviete domās var pilnīgi nodoties šai darbīgajai mīlestībai, bet viņai ir arī šaubas. Kad viņa tās ir izpaudusi, batjuška saka: "Ko jūs man sakāt, to man reiz gandrīz vārds vārdā ... teica kāds ārsts... 'Domās' viņš teica, 'es nereti esmu nonācis pie pavisam īpašiem nodomiem kalpot cilvēcei, un varbūt es patiešām būtu bijis spējīgs ļaut sevi piesist krustā cilvēku dēļ ... bet tikmēr es nevarēju pat divas dienas ar kādu citu nodzīvot vienā istabā, ko es zinu no vairākkārtējas pieredzes ... Divdesmit četru stundu laikā es varu sākt ienīst vislabāko cilvēku: vienu tāpēc, ka viņš lēni ēd pie galda, citu tāpēc, ka viņam ir iesnas un vienmēr jāšņauc deguns... Toties, jo vairāk es ienīdu atsevišķus cilvēkus, jo arvien lielāka un kaislīgāka kļūva mana mīlestība pret cilvēci kopumā."

Nu, mēs nevaram dzīvot tā, kā šis ārsts. Kristians Morgenšterns to ir izteicis ļoti vienkārši: "Ir daudz grūtāk sadzīvot mierīgi ar vienu cilvēku vienu dienu, nekā visus vakarus veselu gadu."⁴ Mums nākas izturēt mūsu līdzstrādnieku ieradumus un mūsu slimo bērnu kaprīzes un mācīties piemēroties līdz pat mūsu dziļākajiem ieradumiem. Pie dziedinošās pedagoģijas pirmimpulsiem taču pieder arī, ka mēs bērnus pavadām arī naktī. Mēs zinām, cik svarīgs, jā, cik svēts ir katra bērna miegs un cik pašsaprotami viņu pavada māte. Tā mums ir jādara viss, lai mūsu bērniem, kuriem nepieciešama īpaša dvēseles kopšana, atkal justu sev blakus māti, kura sargā nakti. Tas nav tikai upuris.

Daudzi seni, mīļi Pilgramshainas⁵ draugi divdesmito gadu beigās izveidoja patversmi Silēzijā; te mēs drīkstam atsaukt atmiņā, kā caur intensīvo kopādzīvošanu pie mums nonāca laila bagātība. Tas bija ne tikai upuris, kad mēs rakstījām savas vēstules, kamēr mums apkārt spēlējās slimi bērni, vai kad tika gleznotas Hermana Kirhnera ievērojamās gleznas līdzās ņerkstošam mongoļoīdam, kurš tur šūpojas. Varētu pat uzdot jautājumu: varbūt šīs gleznas ir iznākušas īpaši skaistas tāpēc, ka Hansi drīkstēja būt tur klāt, un varbūt arī vēstules izdevās uzrakstīt īpaši dzīvīgas tādēļ, ka mēs tik ļoti bijām ieauti bērnu dzīvē.

Kad kādu vakaru tu gāji cauri sešpadsmit aizmigušu puiku guļamistabai pats uz savu tālāko istabu un redzēji, ka kādu kliezošu bērnu ir jau nomierinājis kāds zēns no Berlīnes, tad tā jau bija dāvana. Vai kādu citu reizi, kad nedaudz ilgāk bija jāpaliek prom, un kāds encefalītisks bērns palika vienatnē ar tavu paša bērnu, tu mocījies

⁴ Christian Morgenstern - Das Schönste aus seinem Werk", citāds gan skan precīzāk tā: "Ir daudz grūtāk nodzīvot patiesā uzmanībā un modrībā no sākuma līdz beigām vienu dienu, nekā vienu gadu ar lieliem nodomiem un augstiem plāniem."

⁵ Dziedinošās pedagoģijas patversme Pilgramshainas pilī, Silēzijā, Vācijā, ko 1940. gadā sagrāva gestapo.

pašpārmetumos, kas viss varētu notikt, un tad atrod savu trīsgadīgo meitiņu turam aiz abām rokām septiņgadīgo slimo bērnu, neļaujot viņam mētāt apkārt visu, ko parasti viņš būtu notraucis no galda.

Es negribu stāstīt pārāk daudz no senajiem pārdzīvojumiem, bet jūs sajūtīsiet, ka dziedinošās pedagoģijas pirmimpulsā ir kaut kas, kas dod plašu telpu liktenim. Mēs būsīm arvien mazāk spējīgi tikt galā ar savu atsevišķo likteni, mēs mācīsimies nest savus likteņus kopā.

Rūdolfs Grosse lika priekšā četras pakāpes: likteni redzēt - likteni sakārtot - likteni dziedināt un likteni nest.⁶ Likteni redzēt un likteni nest, tas ir ļoti cilvēciski. Mēs varam to darīt. Tas ir mūsu uzdevums. Abas pakāpes, kas ir pa vidu: likteni sakārtot un likteni dziedināt - tā ir joma, kur mēs drīkstam iejaukties dievu darbā, kur mums īstenībā ir jārikojas tā, ka visa mūsu darbība ir sagatavošanās un pēcgatavošanās. Es to pieredzēju pie zvejniekiem Grieķijā. Viņi ilgas stundas labo savus tīklus, kad zveja ir beigusies, un viņiem ir ļoti daudz darba pirms var doties jūrā. Bet kad viņi dodas jūrā, tad zveja pati ir - žēlastība. Tā ir arī ar drīkstēt-iejaukties karmā, ko no mums prasa Rūdolfs Šteiners, likteņa kārtošana un likteņa dziedināšana ir kaut kas tāds, kur ir jābūt ļoti pieticīgam.

Ar likteņiem vairs netiek galā - dzīve ir kļuvusi pārāk komplicēta, un tā kļūs arvien komplicētāka - bet likteņi var tikt nesti kopīgi. Pie tam rodas kaut kas būtisks: kopādzīvošanā, pārvarot un izskaidrojoties ar ieradumiem, tajā visā mēs ļoti precīzi iepazīstam paši sevi. Mēs kļūstam par spoguļiem viens otram. Mēs iepazīstam ne tikai savus ieradumus, kas ir ieauguši mūsu ēteriskajā ķermenī, kurš taču mūsu attīstībā mainās lēni kā stundu rādītājs. Dažreiz mēs pēkšņi apzināmies savus morālos un nemorālos nolūkus. Tad pašizziņa kādam var kļūt par bieži biedējošu sarga-pārdzīvojumu.

Otrs, ko es gribētu iztirzāt, ir tieši saistīts ar dziedinošās pedagoģijas kursu.⁷ Gothards Štarke⁸ uz to jau ir norādījis, kā šis kurss kopumā ir Mihaela rīta sauciens. Tas sākas tūdaļ otrajā lekcijā: te tiek izsaukta mūsu reliģiskā nostāja attiecībā pret vienmēr pareizām domām, pasaules domām, tad līdzietība pret mūsu bērnu nevarēšanu, kā arī drosme - kas īstenībā ir pazemība - uzņemties dievu darbu. Ko Rūdolfs Šteiners runā par iejaukšanos karmā, par entuziasmu, par dzīvīgu temperamentu un skolotāja humoru, par nepieciešamību uztvert reāli to būtņu iedarbības, kas jau ir izveidojušas pašgaru; tie visi taču ir Mihaela aicinājumi. Pēdējās lekcijās šie aicinājumi kļūst arvien spēcīgāki, arvien ugunīgāki un toreizējiem klausītājiem bija visvareni. Mēs visi gribam sakāmo, kuru Rūdolfs Šteiners kā pēdējo ierakstīja savā piezīmju grāmatiņā un kurš vienīgais Es formā runā par garīgā vadoņa sāpēm un priekiem, attiecināt uz sevi:

*Es gribētu katru cilvēku
Aizdegt ar Kosmosa garu,
Lai viņš taptu liesma,
Un liesmaini savai
Būtībai atplaukt ļautu.-
Tie citi, tie gribētu
No Kosmosa ūdens smelt,
Kas nodzēs liesmas*

⁶ Rudolf Grosse, uzruna dziedinošās pedagoģijas konferencē Gēteanumā 1974. gada 9. oktobrī.

⁷ GA 317, Rūdolfs Šteiners, Dziedinošās pedagoģijas kurss.

⁸ Gotthard Starke, 1909-1987, ārsts un mūziķis

*Un ūdeņaini visu būtību
Iekšēji paralizē.-
Ak, prieks, ja cilvēka liesma
Liesmo arī tur, kur tā dus!-
Ak, rūgtums, ja cilvēks kā lieta
Tiek piesaistīts tur, kur rosīgs gribētu būt.⁹*

Nodarbosimies ar šiem trīs Rūdolfa Šteinera aicinājumiem, kuri Mihaela saucienu nes sevī nedaudz klusāk un slēptāk. Pedagoģisko likumu mūsu skolotājs dod mums dziedinošās pedagoģijas kursa otrajā lekcijā. Vai viņš to grib vai nē, vai viņš to zina vai nē, vienmēr audzinātāja augstākais būtības loceklis iedarbojas uz nākamo zemāko bērņā. Rūdolfs Šteiners no rāda uz mūsu bērnu, kuriem nepieciešama īpaša dvēseles kopšana, nepietiekamo ēterisko ķermeni un saka: "Kad jūs saprotat, ka kādam bērnam ēteriskais ķermenis ir kaut kādā veidā panīcis, tad jums pašiem savu astrālo ķermeni ir jāveido tā, lai tas varētu koriģējoši iedarboties uz bērna ēterisko ķermeni." Kā svarīgu preparāciju viņš uzdod, ka astrālajā ķermenī nedrīkst palikt nekas cits kā tikai līdzcietība. Es gribētu citēt šo vietu: "Pieņemsim, ka bērnam aknu rajonā ir panīcis ēteriskais ķermenis. Ar to bērņā tiek izsaukta parādība, ka tur viņš stāv ar saviem nolūkiem, vienmēr grib, bet šī gribēšana viņam vienmēr apstājas pirms rīkošanās. Ja nu audzinātājs iekšēji var pilnībā iejusties šajā stāvoklī, ka ar savu gribu ir jāizspiežas cauri līdz rīcībai, ja var izjust līdzīgu šo apstāšanos un vienlaikus var attīstīt pats no savas enerģijas dziļu līdzjūtību ar šo iekšēji izjusto, tad savā astrālajā ķermenī izveido sapratni par šo bērna stāvokli..."¹⁰

Bet tā vien vēl nevar pastiprināt savu līdzcietību. Tā var viegli iekrist tajā, ko angļi sauc par "pitty"; bet tā nav patiesa līdzcietība. Rūdolfs Šteiners pieprasa no mums, ka visam, kas ir antipātija pret aizmuru, ir jātiek pārvarētai, bet ka mums ir jāatbrīvojas arī no simpātijas, tad aizmure var parādīties mums kā objektīva aina. Iesākumā tātad nav nekādas sajūtu kāpināšanas, bet gan nosvērtība. Nedaudz vēlāk mēs kursā lasām: "Jo, mani mīlie draugi, jūs neticēsiet, cik vienaldzīgi, pamatā ņemot, ir tas, ko audzinātājs runā vai nerunā virspusēji, un cik ļoti svarīgi ir tas, kas audzinātājs pats ir."¹¹

Bet šai objektivitātei kādas aizmures novērošanā ir jāpievienojas vēl kaut kam: arvien lielākai un lielākai interesei par cilvēka organizāciju. Interese tātad ir otrais, ko Rūdolfs Šteiners no mums prasa. To atcerēsimies. Tad tiek pieminēta vēl trešā īpašība, patiesi rezignatīvā tonī. Rūdolfs Šteiners saka par sirdsapziņu:

"Tagad man ir atklāti jāatzīst, mani mīlie draugi, ja mūsu tagadējā laikā varētu rēķināties ar stiprāku atbildības sajūtu, tad daudz ko varētu izdarīt. Bet mūsdienās, tā kā apzinīgums nav spēcīgi izveidots, arī tāpēc par daudz ko ir jāklusē."¹² Kam reiz ir ataususi šo vārdu traģika, tam vairs nedod miera šīs trīs īpašības: interese, līdzcietība un nepietiekami stiprā sirdsapziņa.

Es iepriekš teicu, ka līdzcietība var rasties no intereses. Attīstīt interesi, tas ir mūsu rokās. Tā ir liela priekšrocība, ja mēs kopjam interesi, ka varam sākt ar savu domāšanu, ar nomoda apziņu. Es varu sev pateikt, ka rīt interesēšos par cilvēku, kurš man ir nesimpātisks. Es varu painedēt, kurš viņš ir piedzimis, kā un kad viņš ir kļuvis par dziedinošo pedagogu. Es varu interesēties vēl par daudz ko citu. Ar to tiek galā katrs no mums. Tā kā mums kā nomodā esošiem cilvēkiem tas ir mūsu varā - interesēties,

⁹ GA 40, Wahrspruchworte

¹⁰ Skat. 7. piez., 26.06.1924

¹¹ Turpat.

¹² Turpat.

tad mēs varam interesi izmantot kā malku, kā kurināmo, lai mūsu sapņojošajā jušanā radītu līdzietības un mīlestības siltumu. Bet mēs gūsim pieredzi, ka ir vieglāk radīt interesi par vienmēr kaut ko jaunu, nekā uzturēt ilgstošāku interesi par vienu un to pašu tēmu. Šajā jomā atkārtošana nav viegla. Rodas kaut kas, ko gribētos saukt par interesēšanās pieradumu, un ieradums var būt liels ienaidnieks sirsnībai.

Bet mēs varam pārveidot interesi citā dvēseles nostājā. Kad Kristians Morgenšterns no savas slimības gultas varēja redzēt tikai mazu daļiņu apkārtējā, viņš tomēr ierakstīja savā piezīmju grāmatiņā: "Kurš nebūtu pieradis pie pasaules jau no bērnības, tam būtu jāzaudē prāts tās dēļ. Ar viena vienīga koka brīnumu pietiktu, lai viņu iznīcinātu."¹³ Arī mums var izskriet kā zibens cauri, kad pēkšņi ieraugām kādu ugunsarkanu koku, tā jājautā sev: kā tu vari izturēt šo skaistumu? Tad ir noticis kaut kas, kur interese ir tikusi ievadīta izbrīnā. To var padarīt par dzīves praksi - interesēšanos ievadīt izbrīnā. Tāpēc es tagad vairs nerunāšu par līdzietību, interesi un sirdsapziņu, bet gan par līdzietību, brīnīšanos un sirdsapziņu.

Šajā ziņā mēs pieredzējam brīnumainu mācību caur Rūdolfu Šteineru. Dziedinošās pedagoģijas divpadsmitajā lekcijā viņš vispirms runā par to, kā Gēte, novērojot novirzes augos, tātad to, kas ir anormāls, vienpusējs, saskatīja pirmaugu, un tad teica: "Un tā, pamatā ņemot, ir ar visu dzīvo, arī ar garā dzīvojošo. Mēs arvien vairāk atklājam, ka tas, kas dzīvo arī aiz cilvēku dzimuma un izpaužas anormalitātēs, ka tur uz āru atklājas cilvēku dzimuma patiesais garīgums."¹⁴

Anormalitātēs izpaužas cilvēku dzimuma patiesais garīgums. Ar šādiem vārdiem mūsu domāšanai tiek dots grūdiens. Mēs jūtam, ka domāšana zaudē kaut ko no sava uz priekšu dzenošā spēka. Mēs brīnāmies. Pie tā mūs ir novedis tas, kas slēpjas aiz lietām. Mēs brīnāmies par visu tapušo, par radīšanas brīnumu. Mēs brīnāmies par mūsu bērnu anormalitātēm.

Es labprāt gribētu atstāstīt kādu mazu anekdoti no Pilgramhainas laikiem, kura saistās ar Karlu Kōnigu¹⁵, kuram jau tolaik piemita lielas spējas brīnīties. Iesākumā šīs spējas bija saistītas ar kādu sliktu īpašību. Proti, viņš labprāt pārspīlēja. Varbūt daži no vecākajiem draugiem vēl atceras, kā viņš kādā konferencē teica: "Es esmu uzņēmis bērnu ar tādu galveli", un salika savas jau tā mazās plaukstas un pirkstus tā, ka tur nebūtu vietas pat pīles olai. Tas bija ļoti stipri pārspīlēti. Mēs visi toreiz bijām vecumā, kāds tagad ir mūsu jaunajiem draugiem. Tad jau reizēm nav ļoti pieklājīgs. Pie katras izdevības Dr. Kōnigam nācās dzirdēt: "Vai tu atkal esi atvedis kādu ar tādu galveli?" Un tomēr Karla Kōniga pārspīlēšanā bija dziļš izbrīns, ka - kaut arī attiecībā pret ķermeni patiešāmniecīga - tomēr bija tāda galva. Tas ir kaut kas skaists un mierīgs, kad mēs brīnāmies par anormālām formām. Es nekad neaizmirsīšu kādu hidrocefālu bērnu, kuram bija neticami liela galva. Viņš nevarēja nosēdēt. Telpa bija jāaptumšo, jo bērns gandrīz vairs nespēja izturēt uztveres. Bet galva bija kā brīnumains kosmos un daudziem no mums toreiz atausa: jā, katra galva īstenībā ir vesels kosmos.

Grūtāk mums klājas, ja runa ir par anormalitātēm uzvedībā. Mācīties objektīvi uzlūkot kādu kleptomānu, kurš ir nozadzis manu naudu, tā, ka es viņu kā fenomenu pat varētu apbrīnot: tur taču galvas iegūt gribošie spēki ir tā iegājuši rokās, ka daudz kam ap viņu vienkārši bija jāpazūd un jānonāk viņa kabatās un skapītī! Zināms nemiers un antipātija taču paceļas mūsos vienmēr atkal pret šādu anormālu izturēšanos. Šis nemiers ir mūsu

¹³ Christian Morgenstern, Werke und Briefe, V. sēj., aforismi. Stuttgart, 1987.

¹⁴ Skat. 7. piez., 07.07.1924

¹⁵ Karl König, 1902-1966, ārsts un dziedinošais pedagogs, internacionālās Camphill-kustības dibinātājs

pašu nedrošība, kas varbūt izraisa to, ka mēs pamanām paši savus izturēšanās traucējumus un sakām sev: jā, ka man ir tik daudz grāmatu, tā, redz, ir mana kleptomānija.

Kā tad nu ir ar sirdsapziņas skološanu? Nav viegli sirdsapziņu ietekmēt tieši. Tā sēž dziļi ēteriskajā ķermenī. Kāds cilvēks šai dzīvei ir atnesis līdzīgu spēcīgu, bet varbūt pārāk šauru sirdsapziņu un ir bikls rīcībā. Citam ir plaša sirdsapziņa, viņš drosmīgi uzņemas savas rīcības sekas un tomēr nevar atbildēt par visu, ko dara. Tās ir personiskas rakstura iezīmes, ar kurām nevienam no mums, dziedinošajiem pedagogiem, nepietiek. Kā mums nonākt pie tā jaunā apzinīguma, par kura trūkumu tik sāpīgi ir izteicies mūsu skolotājs?

Dziedinošās pedagoģijas kursa laikā paraugam notika kāda bērna pārrunāšana. Vispirms Rūdolfš Šteiners iedziļinās bērna priekšvēsturē, tad apraksta, kāds bērns ir tagad, tad nonāk pie diagnozes un beigās uzdod terapiju. Ar šīm četrām bērna pārrunāšanas pakāpēm noteikti visur mūsu kustībā ir gūta visskaistākā pieredze. Es to esmu darījusi kopā ar Dr. Königu Skotijā.

Vispirms tātad priekšvēsture. Daudziem draugiem tas bija jāsaprot. Uzmanīgi un čakli viss tika sanests kopā. Un kad priekšvēsture tika stāstīta, Dr. Königs pieprasīja intensīvu interesi no katra klātesošā. Viņš varēja arī pārtraukt: "Tam taču jūs visus vajadzētu interesēt, ka bērnam trīs gadu vecumā ir bijušas masalas un tad viņš masalas ir dabūjis vēlreiz." Viņš gan to nedarīja apzināti, bet gan vienkārši no saviem sirds spēkiem, ka nedeļa mieru, kamēr mēs visi nebrīnījāmies par katra bērna pagātņi. Kad pārrunā tad pienāca moments, ka tika jautāts par bērna tagadējo stāvokli, sākumā nedrīkstēja tikt izrunāta nekāda diagnoze, viņš negribēja nekādus jēdzienus, tikai aprakstu. Un kad būtiskākās iezīmes bija aprakstītas, tad viņš gribēja, lai bērnu atdarina. "Nesakiet taču, ka Maksis staigā ļoti stīvi, parādiet taču, kā Maksis iet." Un Karls Königs pats nostājās un nopūlējās ar katru soli, tā ka mēs varējām izjust līdzīgu visām spastīķa ciešanām. Ar iekšēju atdarināšanu, tas arī var notikt tikai priekšstatos, mēs pastiprinām šo līdzcietības spēju ar visu tagadējo postu.

Kad runa tad iet par terapiju, tātad par bērna nākotni, tad mūsu sirdsapziņai ir jābūt pavisam modrai. Terapeitiski pasākumi gan var tikt atrasti no domāšanas, no mūsu iejušanās spējām, bet tie tomēr vēl nav spēkā. Šādām idejām vēl ir jātiek nestām mūsu gribas būtības dziļākajos slāņos, un ezotēriskā drosme, kas mums ir vajadzīga jebkurā terapeitiskajā rīcībā, vienmēr ir jājutājoša. Vienā pusē ir jāpārliecība: es to varu. Es varu uzņemties dievu darbu, un tomēr katrā atsevišķajā gadījumā ir jāuzdod šo pazemīgo jautājumu: vai es esmu īstais cilvēks vai ir kāds cits starp mums, kurš to var izdarīt labāk? Bērnu pārrunāšanā var rasties neticami skaistas lietas, ja pamostas *kopēja* sirdsapziņa attiecībā pret bērna nākotni.

Kādā bērnu pārrunā Pilgrahainā tika izteikta ideja, ka kādu nerunājošu bērnu vajadzētu nolikt stāvus uz krēsla un nedrošajā situācijā viņš sāktu runāt. Mani fascinēja šī ideja un es to arī izdarīju. Tas bija ļoti slikti. Toreiz to redzēja Albrehts Štrošeins¹⁶ un viņa izmisušais skatiens man bija kā mazā sliekšņa sarga skats. Terapeitiski nodomi nekad nedrīkst tikt izpildīti, pirms tie nav uznesti augšā garīgajā pasaulē.

Dziedinoši pedagoģiskā meditācija palīdz mums padarīt kustīgu, elastīgu ēterisko ķermeni, un ar to mēs pakāpeniski iemantojam zināmu sapratni par to, ka galvas sistēma ir pavisam kas cits, nekā locekļu sistēma. Bet mēs drīkstam to pielietot arī jaunas sirdsapziņas modināšanai. Mēs varam vakarā ar vārdiem: "Manī ir dievs" iznest apziņā

¹⁶ Albrecht Strohschein, 1899-1962, psihologs, dziedinošais pedagogs.

terapeutiskus priekšlikumus: dievs manī ir karmas kungs. Tas nes šīs idejas pāri naktij, kad es izplēšos pāri telpiskajam. Viņš vērtēs, vai es to varu, viņš arī man pateiks, vai likteņa nozīmē tam ir jānotiek vai nē. Mans jautājums tiks atbildēts pēc dažām dienām kādu rītu, kad es pamostos ar sajūtu, ka esmu dievā. Ir notikusi apvēršanās, es drīkstu rīkoties no sava Es, jo tagad mani aptver viņš, kurš nes un kārtu likteni.

Noslēgumā es gribētu nocītēt kaut ko, kas šķietami novirzās no tēmas un tomēr piešķir jēgu šiem varbūt daudzpusīgajiem iztirzājumiem. Rūdolfs Šteiners nozīmīgajos 1911. un 1912. gados vienmēr atkal runāja par ēterisko Kristu un par Kristus atkalatnākšanu. Ciklā "Zemes un kosmiskais cilvēks" viņš apraksta, kā Kristus impulss ir atkarīgs no mums, cilvēkiem. Iesākumā viņš saka, ka visa brīnumainā dabas valstība Zemes attīstības gaitā paies, ka Zeme pakāpeniski izšķīdīs un sabirs putekļos. Viņš tāpat attēlo, kas būs, kad Zemes gars nometīs Zemes ķermeni, tāpat kā cilvēka gars nomet atsevišķo cilvēka ķermeni. Tad viņš jautā: "Kas paliks kā Zemes augstākā substance, kad Zeme būs nonākusi pie sava mērķa? Uz Zemes bija Kristus-impulss, pastāvēja kā garīga substance. Tas paliks. To cilvēki uzņems sevī Zemes attīstības laikā. Bet kā tas dzīvos tālāk? Kad viņš šos trīs gadus staigāja pa Zemi, tad viņam nebija savi fiziskais ķermenis, ēteriskais ķermenis un astrālais ķermenis, viņš bija šos trīs apvalkus pieņēmis no Jēzus Nācarieša. Bet kad Zeme būs nonākusi pie sava mērķa, tā, tāpat kā cilvēciskā būtība, būs pilnībā izveidojusies būtība, kas atbilst Kristus-impulsam. Bet no kurienes Kristus-impulss ņem šos trīs apvalkus? No tā, kas var tikt paņemts tikai no Zemes. Kas cilvēces attīstībā, kas ir sākusies ar Golgātas mistēriju, izdzīvo kopš ceturrtā pēcatlantiskā kultūras laikmeta kā izbrīns vai apbrīns par visām lietām, viss, kas var mūsos dzīvot kā izbrīns un apbrīns, tas galu galā tuvinās Kristum un līdzveido Kristus-impulsa astrālo ķermeni. Un viss, kas ieņem vietu cilvēka dvēselē kā mīlestība un līdzcietība, tas veido Kristus-impulsa ēterisko ķermeni, un kas dzīvo cilvēkā kā sirdsapziņa un apdvēseļo viņu, sākot no Golgātas mistērijas un līdz pat Zemes mērķim, tas formē fizisko ķermeni vai to, kas tam atbilst, Kristus-impulsam... Tā viņš Zemes attīstības mērķi sasniedzot būs ietverts trīskāršā veidā ar to, kas ir dzīvojis cilvēkos, un kas, ja viņi ir pacēlušies pāri savam Es, būs kļuvis par Kristus apvalku."¹⁷

Katrs atsevišķs cilvēks drīkst strādāt šim visaugstākajam mērķim. Bet arī katrai profesijai ir savas iespējas tam. Mēs apskatām to dziedinošajai pedagogijai. Ja mēs kādā svētku dienā noliekam sev priekšā tik lielas lietas, tad nedrīkstam aizmirst uzlūkot arī pretvaras. Tāpat kā mēs kā dziedinošie pedagogi drīkstam kalpot šim lielākajam cilvēces uzdevumam vienā speciālā veidā, tāpat arī pūķim, kurš ir pret to, ir savas, īpašas formas mūsu lokā. Mums vajadzētu viņu mierīgi uzlūkot, mūsu pūķi, kā tas dažreiz slinki un rezignēti tur gulšņā, kad mēs nespējam pacelties līdz ezotēriskajai drosmei; kā tas izslejas iedomībā, kuru mūsu skolotājs ir attēlojis kā lielākos draudus dziedinošajam pedagogam; kā nemitīgi kustas viņa aste, plivinoties mūsu laika abstrakcijās. Bet neatstāsim skatu pievērstu pūķim! Arī Mihaels, cīnītājs ar pūķi, skatās tam pāri. Tā, man šķiet, mums būtu jāskatās uz to, kurš uztver mūsu centienus, kuru tieši šeit Gēteanumā vienmēr var sajust, no austrumiem nākam pie mums: cilvēces reprezentants. Un no rietumiem mēs varam just Mihaelu līdzās mums un lūgt viņu palīdzēt. Lai mūsu vārdi šodien ir šie:

*Uzvarošais gars,
Caurliesmo nevarību
Nedrošās dvēselēs.
Sadedzini savtību,*

¹⁷ GA 133, 14.05.1912.

*Aizdedz līdzietību,
Lai pašai dziedzība,
Cilvēces dzīves straume,
Kūsā kā avots
Garīgajai atkalatdzimšanai.¹⁸*

Lai mūsu pūliņi būtu ievīti cilvēces dzīves straumē, to, es ticu, mēs drīkstam uzņemt apziņā. Apavi, ko mēs pamatīgi noplēšam mūsu ikdienas dzīvē, tomēr var tikt izmantoti Vidara lielajam zābakam.*

¹⁸ GA 245

* Tulkojis Edgars Grīnis, Ādažu Brīvā valdorfskola, 2000.

Piezīmes

Bernards Lievegoeds, dzimis Indonēzijā 1905. gadā, miris 1992., ārsts, jauniešu psihiatrs, uzņēmumu psihologs, pedagogs un rakstnieks. Studējis medicīnu Holandē, aizstāvējis disertāciju mūzikas terapijā. Līdzdibinātājs dziedinoši pedagoģiskām patversmēm Holandē. No 1954. gada profesors Roterdamas universitātē. Dibinājis Nīderlandes Pedagoģisko institūtu (NPI), realizējis padomdošanu uzņēmējiem uz antropozofiskās cilvēkmācības pamatiem. 1970. gadā dibinājis Dreibergas Brīvo augstskolu. Darbojies internacionāli kā lektors; daudzu lekciju publikācijas.

GA = Rūdolfa Šteinera kopotie raksti

¹ Lekcijas 9. un 10. oktobrī 1972. gadā Dziednieciskās pedagoģijas konferencē Gēteanumā, Dornahā.

² Rūdolfs Šteiners, Dziedinošās pedagoģijas kurss, GA 317

³ Skat. GA 295, Audzināšanas māksla. Seminārpārrunas un mācību plāna lekcijas.

⁴ GA 233a, NB 531

⁵ GA 218, 19.11.1922

⁶ GA 319, 17. un 24.07.1924

⁷ Bernard Lievegoed, Soziale Gestaltung am Beispiel heilpädagogischen Einrichtungen, Frankfurt/M. 1986.

⁸ Johann Wolfgang Goethe, Westöstlicher Diwan, I. Moganni Nahmeh, 4. Talismane, Im Atemholen sind zweierlei Gnaden ...

⁹ GA 229

¹⁰ GA 229, 12.10.1923

¹¹ GA 153, 10.04.1914

¹² Skat. 10. piez.

¹³ GA 40

¹⁴ Johans Volfgangs Gēte, Fausts, Prologs debesīs.